

Evaluatie Brancheverduurzamingsplan 2016-2018 gedistilleerd

Op weg naar een circulaire branche?

Openbaar rapport aan:

Januari 2019, Utrecht

190131_18-017_Evaluatie_brancheverduurzamingsplan

Colofon

Spirits NL

Denis Naudin ten Cate, Joep Stassen

Quintens advies & management b.v.

Geert Posma

Erik van Lidth de Jeude

Titel

Evaluatie brancheverduurzamingsplan 2016-2018 gedistilleerd

Inhoudsopgave

1. INTRODUCTIE	5
1.1. AANLEIDING VOOR DE MONITORING	5
1.2. DOELSTELLING VAN DE MONITORING EN GEWENSTE RESULTAAT	5
1.3. AANPAK EN UITVOERING	5
2. STAND VAN ZAKEN VÓÓR 2016 BRANCHEVERDUURZAMING	7
3. DOELSTELLINGEN & ACTIES BVP 2016	8
3.1. SAMENVATTING DOELEN	8
3.2. RELEVANTE PARTIJEN EN SAMENWERKINGEN	9
3.2.1. <i>Partijen binnen de branche</i>	9
3.2.2. <i>Partijen buiten de branche</i>	10
4. TOETSING ACTIES EN RESULTATEN AAN DOELSTELLINGEN	11
4.1. GLASVERPAKKINGEN	11
4.1.1. <i>Is het gewicht van flessen veranderd</i>	11
4.1.2. <i>Wat heeft de branche gedaan om lichtere flessen te stimuleren</i>	12
4.1.3. <i>Wat zijn externe ontwikkelingen i.v.m. glasgewichten</i>	13
4.1.4. <i>Is het inzamelingspercentage voor glas veranderd</i>	14
4.1.5. <i>Is hergebruik van ingezameld glas gestimuleerd</i>	14
4.1.6. <i>Zijn acties rond stenen kruiken uitgevoerd</i>	14
4.2. PAPIER EN KARTON	14
4.2.1. <i>Is gewicht van dozen veranderd</i>	14
4.2.2. <i>Is de Inzameling van karton veranderd</i>	15
4.2.3. <i>Is hergebruik van karton gestimuleerd</i>	15
4.2.4. <i>Is gebruik van duurzaam karton gestimuleerd</i>	15
4.2.5. <i>Verkenning wrap-around dozen</i>	16
4.2.6. <i>Externe ontwikkelingen karton en papier verpakkingen</i>	17
4.3. MONITOREN VAN VERPAKKINGEN	17
4.4. IMPLEMENTATIESTRATEGIE: WERKGROEP DUURZAAM VERPAKKEN	17
5. CONCLUSIES & DISCUSSIE	19

Management samenvatting

Uit deze evaluatie is gebleken dat verduurzaming van verpakkingen in de gedistilleerd branche en de leden van Spirits NL op de agenda staat. Daarbij is gebleken dat 's wereld grootste spelers: Pernod Ricard, Diageo en Bacardi, bezig zijn met het beperken van het volume verpakkingsmaterialen, dat ze duurzamere grondstoffen gebruiken (karton, glas onbekend) en dat ze recycling stimuleren. De omvang van dit onderzoek en de timing ervan waren beperkende factoren om de activiteiten de kleinere leden van Spirits NL diepgaand te kunnen bepalen en evalueren. Het is echter niet vast te stellen dat de aandacht voor verduurzaming het resultaat is van het BVP 2016-2018.

Enkel kijkend naar het brancheverduurzamingsplan (BVP) voor de gedistilleerd sector 2016-2018 en de acties die daarin genoemd worden, kan gesteld worden dat de meeste acties niet zijn uitgevoerd. In de evaluatie is niet vastgesteld dat het plan structureel gebruikt is als leidraad voor gerichte acties voor verduurzaming van de branche. Een belangrijk streefdoel, glasreductie, is voor de meeste flestypen niet gerealiseerd.

Daarnaast zijn er omgevingsfactoren te zien die impact hebben op de verpakkingen in de gedistilleerd branche. Te denken valt aan verandering van consumptiepatronen, groei van FSC-keurmerken voor karton, normverschuiving in FSC, innovaties in lichter karton. De toegenomen aandacht voor klimaatbeleid en circulaire economie heeft mogelijk (indirecte) invloed op de verpakkingen. Het relatief hoge recycling percentage van glas en karton in Nederland heeft betekenis voor de strategie die bedrijven volgen.

1. Introductie

1.1. Aanleiding voor de monitoring

Het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken (KIDV) heeft Spirits NL verzocht een 2e brancheverduurzamingsplan (BVP) op te stellen voor de periode 2019-2022 én het plan 2016-2018 te evalueren. Het opstellen van BVP's voor de Nederlandse retailbranches is een instrument van overheid en bedrijven om duurzaamheidsdoelen te formuleren en via een branchegerichte aanpak te helpen realiseren. Dit instrument is afgesproken in de Raamovereenkomst Verpakkingen 2013-2022. Jaarlijks rapporteert de minister/staatssecretaris hierover aan de Tweede Kamer.

Spirits NL heeft toegezegd mee te doen met deze 2e ronde brancheverduurzamingsplannen voor een verdere verduurzaming van verpakkingen in de productketen van gedistilleerd. Spirits NL heeft gekozen voor de openbare variant van het brancheverduurzamingsplan: 'profilering'. Dat betekent dat de branche het plan en de resultaten ervan openbaar maakt. Daarmee wordt ook transparant hoe de branche zich verhoudt tot geldende beleidsmatig of wettelijk vastgelegde inspanningen. Niveaus van inzameling, terugdringing van de hoeveelheid afval en hoogwaardig hergebruik zijn hier voorbeelden van. De branche kan de resultaten gebruiken om zichzelf te positioneren in het thema verduurzaming.

Met het BVP laat Spirits NL (en daarmee de aangesloten leden) haar ambities zien op het gebied van duurzaamheid met een focus op verpakkingen. Onder verduurzaming wordt in dit kader het terugdringen van de impact van de bedrijfsvoering op het milieu verstaan. In de context van het brancheverduurzamingsplan verpakken, is de scope beperkt tot verpakken en verpakkingen.

Quintens werkt sinds 4 jaren samen met Spirits NL en doet de monitoring van glas en transportverpakkingen voor de gedistilleerd sector. Deze monitoring wordt gebruikt om de kengetallen voor de vereenvoudigde rekenmodule voor de afvalbeheersbijdrage beschikbaar te hebben en om de trends in glasgewichten en transportverpakkingen te kunnen waarnemen. Daarnaast werkt Quintens samen met Spirits NL om projecten rondom milieu en duurzaamheid, zoals deze evaluatie, te realiseren.

1.2. Doelstelling van de monitoring en gewenste resultaat

Voor zowel de gedistilleerd branche als voor de KIDV is het van belang om een evaluatie te doen van het 1e BVP. Met deze evaluatie kan gekeken worden of de gestelde doelen in begin 2016 door de branche ook werkelijk zijn behaald. De uitkomsten van deze monitoring kunnen ook gebruikt worden om de doelen voor de toekomst opnieuw tegen het licht te houden en om te bezien welke instrumenten effectief ingezet kunnen worden voor het BVP 2019-2022.

Voor het KIDV zal de monitoring van het BVP 2016-2018 zowel kwalitatief als kwantitatief inzicht geven in de voortgang van de branche op het verduurzamen van verpakkingen. Daarnaast wordt deze monitoring gebruikt als nulmeting voor de verduurzaming van de gedistilleerd branche in de toekomst. De monitoring van het 1e BVP zal getoetst worden door het college van onafhankelijke experts van het KIDV. Het KIDV maakt de monitoring inclusief beoordeling openbaar.

1.3. Aanpak en uitvoering

De monitoring is een evaluerende terugblik. Daarom spreken we liever over evaluatie. Deze evaluatie zet de doelen uit het BVP 2016-2018 op een rij en gaat na hoe deze nagestreefd zijn en wat het resultaat is van de inspanningen. De methode van evaluatie die Quintens heeft gehanteerd is die van een 'klassieke evaluatie': Quintens is uitgegaan van de doelen uit het BVP 2016-2018 zonder die ter discussie te stellen.

Als eerste stap heeft Quintens in retrospectief een nulmeting gereconstrueerd; ofwel een stand van zaken van vóór 2016. Dit is met de mogelijke beschikbare online bronnen gedaan met aanvullende mail interviews met Spirits NL, met als doel de situatie vóór het BVP 2016 te beschrijven, aangezien dit nauwelijks in het BVP 2016 is opgenomen.

In deze stap is ook gebruik gemaakt van gegevens over verpakkingen waarover Quintens op grond van de al jaren lopende monitoring zelf beschikt.

Als tweede stap is een analyse gedaan van het BVP 2016 en van daarin geformuleerde doelstellingen en daaraan verbonden acties. Een subonderdeel van de analyse BVP 2016 is het beschrijven van de relevante partijen, wat nodig is om bij deze partijen te kijken welke rol deze partijen hebben gehad in de verduurzaming of welke acties zij hebben uitgevoerd. Dit is via online bronnen onderzocht.

Duurzaam verpakken staat de laatste jaren in de schijnwerpers, waarbij de focus ligt op een circulaire aanpak, dat zowel milieuwinst als een financieel voordeel door besparing van grondstoffen oplevert. Deze algemene bewustwording en trends vinden naar verwachting ook hun weerslag in de verpakkingsmaterialen die in de gedistilleerd branche worden gebruikt. Daarom zijn in dit rapport ook de externe ontwikkelingen die autonoom buiten de branche plaatsvinden onderzocht voor zover deze van invloed kunnen zijn op de belangrijkste verpakkingsmaterialen (glas & karton). Voor deze materialen is zowel gekeken naar factoren die van invloed kunnen zijn op het gewicht als ook op het percentage gerecycled materiaal. Voor karton is daarnaast ook gekeken of het primaire materiaal (het niet gerecyclede deel) duurzaam wordt geproduceerd.

Voor de 2e ronde BVP 2019-2022 is het van belang om een over een nulmeting of 'stand van zaken' te beschikken. Daarom is samengewerkt met Partners of Innovation, de uitvoeringspartner van de 2e ronde BVP. Hiermee is deze evaluatie een basis voor de toekomst.

2. Stand van zaken vóór 2016 brancheverduurzaming

In 2014 is de gedistilleerd branche begonnen met een monitoringsprogramma van afval. In eerste aanzet is het monitoringprogramma gericht op het in beeld brengen van de glasafval dat op de markt wordt gebracht. Quintens voert jaarlijks metingen uit bij glasrecycling Maltha. In aanvulling hierop analyseert Quintens sinds 2015 eens per drie jaar de aard en omvang van transportverpakkingen.

Deze monitoring legt de basis voor de vereenvoudigde rekenmodule voor de afvalbeheersbijdrage die SpiritsNL aan de branche aanbiedt. Op basis van het monitoringprogramma maakt SpiritsNL afspraken met het Afvalfonds over kengetallen die gebruikt kunnen worden door bedrijven voor het afhandelen van hun afvalbeheersbijdrage. Deze kengetallen geven per flestype dat op de markt wordt gebracht de hoeveelheid afval per materiaalsoort aan waarover een beheersbijdrage verschuldigd is. Gebruik van deze kengetallen kan de administratieve last van bedrijven verminderen.

Daarnaast levert monitoring van het afval informatie op over trends en kunnen deze gegevens gebruikt worden voor analysedoeleinden. Op basis van deze gegevens is een aantal kengetallen afgeleid waarover in hoofdstuk 4 van deze evaluatie meer wordt gezegd.

In de periode vóór 2016 lag de focus in de eerste plaats op het verzamelen van monitoringsgegevens om in een latere fase sturing te kunnen geven. Daarnaast was er al langer aandacht voor het omlaag krijgen van het glasgewicht in het kader van de afvalbeheersbijdrage en in het kader van een lagere belasting op het milieu.

In de periode van vóór 2016 zijn er bij bedrijven 'autonome' acties gaande om het volume van verpakkingen te reduceren en ook gerichte acties om de recycling van glas te stimuleren, bijvoorbeeld door het laten plaatsen van logo's (glasbak) op de etiketten. Dit was niet wettelijk verplicht, maar vanuit de branche zijn in die periode al afspraken gemaakt dat producenten deze kosten en inspanning zouden verrichten voor het aanpassen van hun etiketten. Veel leden van SpiritsNL dragen het glasbaklogo op hun etiket. Dat wordt ook door de brancheorganisatie sterk aangeraden. Eveneens is reeds voor 2016 door de voorganger van SpiritsNL een stickercampagne gefinancierd tegen het deponeren van stenen kruiken in de glasbak. Verder is er in deze periode van vóór 2016 al sprake van scheiding van afvalstoffen door de bedrijven.

3. Doelstellingen & acties BVP 2016

Het BVP 2016-2018 heeft zich vooral gericht op glasverpakkingen. Glas is qua gewicht ruimschoots het grootste aandeel in het afval (zeker 90%). De belangrijkste materialen zijn papier, karton, kunststof, aluminium, hout en steen (kruiken). Glas is een stroom die vooral via de consument in de afvalstroom belandt en vergt daarmee andere aandacht.

3.1. Samenvatting doelen

In tabel 1 is een overzicht te zien van alle genoemde doelen en daaraan verbonden acties zoals vermeld in het brancheverduurzamingsplan 2016-2018.

Onderwerp		Streefdoelen 2018
Reduce	Reductie glasgewicht	Het streven is naar een glasreductie van 1% per jaar wat neerkomt op een 2% glasreductie in de periode 2016-2018.
	Inzetten lichtere dozen en/of compacte golfkarton soorten	Producenten en importeurs laten overstappen van wit naar bruin golfkarton
		Inzetten compacte golfkarton soorten. Delen "best practices" onder leden van Spirits NL
		Inzetten compacte golfkarton soorten: 50% van binnenlandse productie in S-golf /R-golf. (=10% reductie gewicht)
	Dozen algemeen	10% van gewicht van dozen door lichtere dozen (zonder binnenwerk)
Renew	Toepassen FSC/PEFC-karton in dozen	Toepassen FSC/PEFC-karton in dozen opnemen in leveranciersvoorwaarden van Spirits NL leden
		Toepassen FSC/PEFC-karton in dozen - minimaal 80% FSC of PEFC gecertificeerd in 2018
		Opnemen FSC/PEFC in tweejaarlijkse monitoring
Recycle	Glasrecycling	Spirits NL gaat gesprek aan met producenten: kijken naar mogelijkheden voor hoger aandeel groen glas
		100% van leden heeft weggooiwijzer logo op kruiken
Rethink	Wrap-around dozen	Samen met leden mogelijkheden wrap-around onderzoeken
	Stenen kruiken	Onderzoek naar recyclingopties of alternatieven voor stenen kruik
Monitoring	Monitoren doelen	Twee- of driejaarlijkse monitoring
Werkgroep	Delen doelen en 'best practices'	Opzetten in 2017 van een Werkgroep duurzaam verpakken voor alle Spirits NL leden, zowel Nederlandse producenten en importeurs. Delen met de leden van 'best practices', bespreken innovaties voor de branche en gezamenlijk verbetertrajecten in 2017 voor de toekomst opzetten.

Tabel 1: Streefdoelen uit het brancheverduurzamingsplan

Voor glas zijn in het brancheverduurzamingsplan 2016-2018 zijn de volgende acties opgenomen, gebaseerd op ervaringen vóór 2016:

- **Percentage recycling glas:** 80% in NL tegen 60% in het buitenland, doelstelling in NL is echter 90%, cijfers Nedvang 2015)
- **Aandeel gerecycled glas:** groene flessen kunnen hoger aandeel gerecycled materiaal bevatten. Het BVP geeft als actie dat SpiritsNL het gesprek aan zal gaan met bedrijven om te bezien of er mogelijk meer gebruik gemaakt kan worden van groen glas om daarmee het aandeel recycled verpakkingsglas te kunnen verhogen.
- **Glasgewicht:** focus op de binnenlandse productie, omdat dit binnen de directe invloedssfeer ligt. Verminderd gewicht leidt direct tot lagere transportkosten en lagere milieubelasting vanwege lagere energiekosten.

Een lager glasgewicht kan met betrekking tot karton ook een doorwerking hebben. Met betrekking tot karton lag de focus op:

- **Gewicht karton:** gebruik van S- en R- typen golfkarton (20% lichter) in plaats van B-type golfkarton.
- **Type karton:** overstap stimuleren van wit karton naar bruin karton met een hoger aandeel gerecycled materiaal.
- **Hoeveelheid karton:** sommige producenten (vooral uit Australië) leveren kartonnen dozen zonder vakverdeling (wrap-around), die even goed beschermend zijn als kartonnen dozen mét vakverdeling.

Het BVP noemt als acties:

- *'SpiritsNL maakt zich er hard voor om producenten en importeurs in de nabije toekomst over te laten stappen op het bruine, compactere karton'.*
- I.v.m. Wrap-Around dozen: *'Dit lijkt Spirits NL een interessante oplossingsrichting om samen met haar leden te onderzoeken.'*

Het BVP vat onder 'toekomstvisie' samen dat de focus van het BVP 2016-2018 vooral ligt op REDUCE en RECYCLE en minder op REUSE en RENEW.

3.2. Relevante partijen en samenwerkingen

Het BVP noemt raakvlakken met andere branches die zelf een BVP hebben opgesteld: de branches levensmiddelen en dranken, huisdiervoeding, wijnhandelaren, frisdranken waters en sappen. Er zijn geen concrete samenwerkingsverbanden of gezamenlijke acties met deze branches in het BVP van de gedistilleerd sector opgenomen.

Het BVP stelt onder 'betrokken partijen' dat SpiritsNL alle leden bij de implementatie van het BVP zal betrekken. Daarnaast stelt het BVP dat de verpakkingsindustrie en verpakkingen leveranciers door de individuele bedrijven zullen worden uitgedaagd.

Een concrete actie die het BVP noemt is dat er in 2017 een werkgroep Duurzaam Verpakken wordt opgericht die 'best practices' zal delen en gezamenlijk verbetertrajecten zal opzetten. SpiritsNL zal daarmee het gesprek aangaan met al haar leden met als doel de verduurzamingsmogelijkheden te agenderen. Het BVP noemt het inhuren van externe deskundigheid als optie.

3.2.1. Partijen binnen de branche

Het brancheverduurzamingsplan 2016-2018 is opgezet voor de gehele gedistilleerd branche. De branche bestaat uit bedrijven die zich bezig houden met import, productie en verkoop van gedistilleerde dranken in Nederland. Spirits NL is de branchevereniging. Spirits NL is sinds 2013 de opvolger van de Vereniging van Importeurs en Producenten (VIP), die op 11 december 2001 is ontstaan uit de afzonderlijke brancheverenigingen voor Nederlandse producenten, indertijd verenigd in de Nederlandse Gedistilleerd Unie (NGU) en de Vereniging van Importeurs van gedistilleerde dranken. In 2016 kende Spirits NL 24 leden, wat gegroeid is tot 26 leden in 2018 (zie bijlage 1). Dit zijn deels Nederlandse bedrijven en deels Nederlandse onderdelen van internationale concerns. De leden beslaan samen ongeveer 85-90 % van de totale markt voor gedistilleerd in Nederland.

De spelers in de gedistilleerd branche in Nederland zijn vaak ook actief op de EU-markt en zelfs wereldwijd. Kijkend naar verpakkingen bij deze spelers, is het dus van belang om te beseffen dat verduurzaming van verpakkingen bij deze partijen niet enkel een Nederlandse kwestie is, en dat buitenlands beleid ook van invloed kan zijn op de verduurzaming van verpakkingen van deze bedrijven in Nederland. De grootste spelers wereldwijd zoals Diageo, Pernod Ricard en Bacardi, allen lid van Spirits NL, hebben vele verschillende merken die vaak volledig autonoom opereren, zie in figuur 1. Dat maakt dat buiten de 26 leden er in feite veel meer producenten zijn dan lijkt uit de beknopte lijst van leden van Spirits NL. Uit gesprekken en jaarverslagen van Diageo en Pernod Ricard blijkt dat deze moederbedrijven vooral invulling geven aan de grote lijnen met betrekking tot verpakkingen, maar dat de merken zelf de details invullen. Indien sturing gegeven wil worden naar de merken van deze moederbedrijven, is het van belang de rol tussen moederbedrijf en merk mee te nemen.

Figuur 1: Merken Diageo en Pernod Ricard 2017¹

3.2.2. Partijen buiten de branche

Buiten de branche hebben de volgende partijen invloed gehad op het verpakkingen beleid van de branche:

- Verpakkingsindustrie voor karton in Nederland en in herkomstlanden import
- Glasfabrieken in Nederland en in herkomstlanden import
- Afvalinzamelaars en verwerkers
- De overheid en (semi-) overheidsinstellingen
- Kennisinstituten

¹ BrandFinance (2017). Alcoholic beverages 2017

4. Toetsing acties en resultaten aan doelstellingen

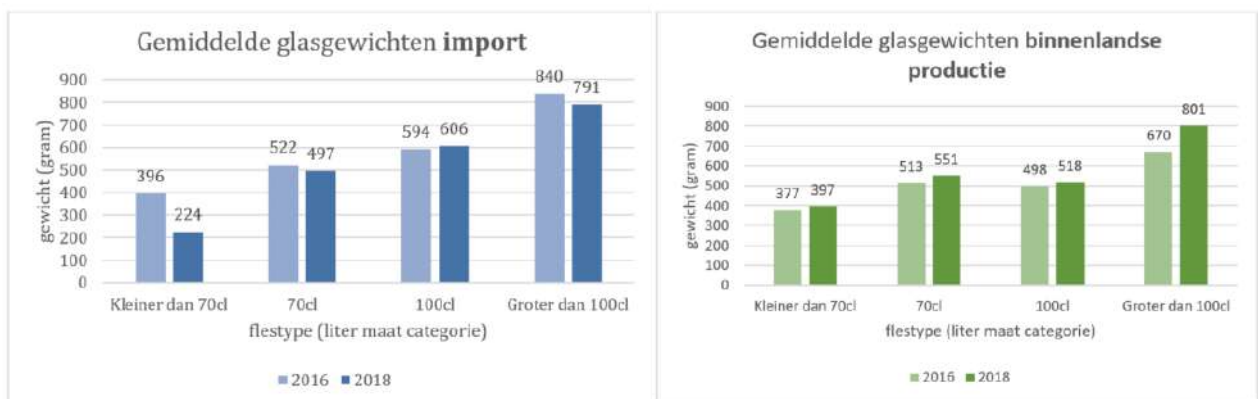
4.1. Glasverpakkingen

4.1.1. Is het gewicht van flessen veranderd

Gewogen gemiddelden van glazen flessen gedistilleerd zijn berekend op basis van meetwaarden van flessen met een inhoudscategorie. Binnen één categorie zijn de gemiddelden per dranksoort (bijvoorbeeld jenever, rum, wodka) bepaald en zijn deze gemiddelde gewogen op basis van de marktverhoudingen van de dranksoort. Tabel 2 en figuur 2 zetten de gemiddelde glasgewichten uit 2016 en 2018 naast elkaar. Het volledige rapport 'brede monitoring verpakkingen gedistilleerd' komt in Q1 2019 beschikbaar via Spirits NL.

Flestype	Herkomst	2016	2018	verschil
Kleiner dan 70cl	import	396	224	-43%
70cl	import	522	497	-5%
100cl	import	594	606	2%
Groter dan 100cl	import	840	791	-6%
Kleiner dan 70cl	binnenlandse productie	377	397	5%
70cl	binnenlandse productie	513	551	8%
100cl	binnenlandse productie	498	518	4%
Groter dan 100cl	binnenlandse productie	670	801	20%

Tabel 2: trend gemiddelde glasgewichten (gram), per flestype, per herkomst

Figuur 2: trends glasgewichten productie (links) import (rechts)

Tabel 3 vergelijkt de marktverhoudingen per flestype uit 2016 met 2018. Dit geeft inzicht hoeveel de verschillende flestype in de markt voorkomen.

	2016	2018	Vershil
Kleiner dan 70cl	8,5%	19,5%	11,0%
70cl	27,0%	28,9%	2,0%
100cl	61,4%	47,6%	-13,8%
Groter dan 100cl	3,1%	3,9%	0,8%

Tabel 3: Trends marktverhoudingen flestype

Samenvatting van het beeld:

- Er is een lichte daling van het flesgewicht uit import
- Er is een lichte stijging te zien in het flesgewicht uit binnenlandse productie
- De hoeveelheid glas die op de markt gebracht wordt mede bepaald door de marktverhoudingen van volume maten. Doorgaans geldt: hoe groter het volume van de meest verkochte eenheden, hoe kleiner die hoeveelheid glas. Kleinere verpakkingseenheden winnen marktaandeel.
- Bij de 2 meest voorkomende flestypen (0,7 en 1 liter), is het reductiedoel enkel gehaald bij de 0,7 liter import flessen die 5% lichter zijn geworden. De 1 liter import (+2%), de 0,7 liter productie (+8%) en de 1 liter productie (+4%) flessen zijn allen zwaarder geworden.

4.1.2. Wat heeft de branche gedaan om lichtere flessen te stimuleren

Bedrijven hebben activiteiten ondernomen in verband met het streven naar beperking van glasgewicht, zoals opgenomen in het BVP 2016-2018. De volgende activiteiten zijn uit de analyse gebleken.

Bacardi

Bij Bacardi was de doelstelling om tussen 2008 en 2017 tot een glasreductie te komen van 10%. In december 2017 was de glasreductie sinds 2008 nog maar 4%. De hoofdreden volgens Bacardi was de vergrote aandacht voor CO₂-reductie, waardoor de focus verlegd werd van glasreductie naar CO₂ besparing²

Maxxium Nederland (gekeken naar Edrington)

Zonder directe beschikbare cijfers van Maxxium is gekeken naar informatie van Edrington, een van de 2 aandeelhouders én merkhouders dranken van Maxxium Nederland. Edrington, een grote speler in de premium whisky's, lukt het niet om glasreductie te bewerkstelligen. Ze stellen dat door groeiende populariteit van premium dranken ook de vraag groeit naar 'premium' (glas)verpakkingen. Dit heeft geleid tot een verhoging van het glasgewicht. Wel streven ze ernaar om met hun leveranciers toch naar een 10% vermindering in totaal verpakkingsgewicht (glas én karton) toe te werken in 2020³.

Lucas Bols

De leverancier van glas van Lucas Bols is volgens het bedrijf het 'de eerste leverancier in zijn branche met een gouden rating voor materialen volgens het cradle-to-cradle concept. Over glasgewicht heeft Lucas Bols online geen cijfers beschikbaar⁴.

Overige leden

Van de overige leden van Spirits NL zijn geen online bronnen gevonden die iets zeggen over glasgewicht.

² Bacardi (2018). 2018 Corporate Responsibility report. < <https://www.bacardilimited.com/corporate-responsibility/about-this-report/downloads/>>

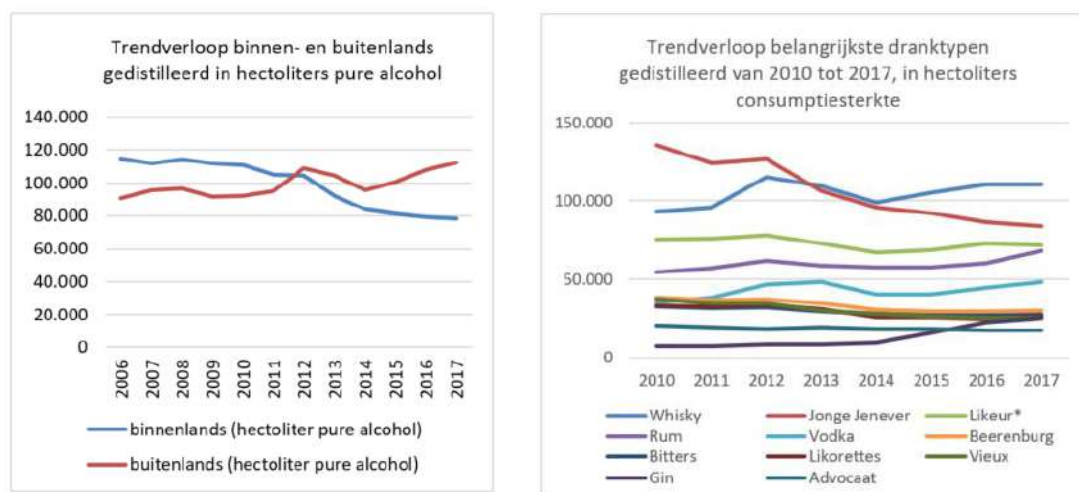
³ Edrington (2018). Annual Report and Financial Statements <<https://www.edrington.com/media/1425/2018-annual-report-and-accounts.pdf>>

⁴ Lucas Bols (2018). Annual report 2017/2018 <<https://annualreport.lucasbols.com/#downloads>>

4.1.3. Wat zijn externe ontwikkelingen i.v.m. glasgewichten

Veranderingen in de consumptie van verschillende dranktypen kunnen van invloed zijn op het glasgewicht. In bijgaande grafieken is in de eerste plaats de verschuiving van binnenlands naar buitenlands gedistilleerd te zien. In het algemeen wordt gesteld dat in economisch betere jaren (zoals 2016-2018 worden geclassificeerd) meer gedistilleerde dranken worden geïmporteerd. De daling van het aandeel gedistilleerd uit het binnenland (eigen productie loopt echter ook synchroon met een gestage daling van de hoeveelheid jenever. Aan de andere kant zijn whisky, wodka, rum en gin de grootste stijgers. Als het glasgewicht van flessen van deze stijgers dranken duidelijk afwijkt van het gewicht van een gemiddelde jeneverfles, zal dit zeker te merken zijn in het totale glasgewicht dat op de markt wordt gebracht⁵.

Uit interviews komt als verklaring voor een toename van het glasgewicht naar voren dat voor premium sterke dranken flessen met een groter gewicht door de consument als meer luxe worden ervaren. Producenten spelen in op deze consumentenwens. Tegelijk streven producenten vanuit kostenoverwegingen naar beperking van het glasgewicht.

Figuur 3: trends markt en consumptie gedistilleerd

In figuur 3 is een daling zichtbaar van consumptie jenever (binnenlandse productie) en stijging van whisky, wodka, rum en gin (import). Aangezien whisky, wodka en rum hoofdzakelijk uit import komen, valt een reductie te verwachten in glasgewicht van import.

⁵ Spirits NL (2017). Kerncijfers branche gedistilleerd 2017. Excel.

4.1.4. Is het inzamelingspercentage voor glas veranderd

Nedvang heeft een actieplan 2016-2018 opgesteld met als doel het percentage gerecycled glas van 80% naar 90% te brengen. De belangrijkste acties hieruit zijn hieronder opgesomd en lijken bij te dragen aan een stijging van de inzameling: 84% in 2016 en 86% in 2017⁶. Naar verwachting lift de inzameling van flessen gedistilleerd hierin mee. De volgende acties zijn opgenomen in dit Actieplan 'Glas'.

- Actie gericht op consumenten: Campagne 'Glas in 't bakkie' en educatieprogramma kinderen
- Communicatie bedrijven: stimuleren meer glasscheiding door bedrijven en verenigingen
- Samenwerking Stichting Platform Dranken (gericht op bedrijven en consumenten, voorlichting op circa 10 beurzen met bij elkaar 500.000 bezoekers)
- Activeren van het onderdeel glas in de gemeentelijke VANG-programma's (van Afval naar Grondstof), veel aandacht in de media en een actieplan per gemeente om de recycling te verhogen.

SpiritsNL heeft zelf geen acties ondernomen in de periode 2016-2018 om de inzameling te stimuleren. Al jaren wordt door SpiritsNL en haar voorgangers, in het kader van het milieubeleid in de gedistilleerdsector, het sterk aanbevolen om bij afzet in Nederland op iedere gedistilleerd fles het glasbaklogo aan te brengen. Zo staat ook op hun website vermeld bij de 'eisen voor etiketten'. Ook importeurs wordt aangeraden bij de buitenlandse producenten hierop aan te dringen.

4.1.5. Is hergebruik van ingezameld glas gestimuleerd

Met betrekking tot glasrecycling zou Spirits NL gesprekken aangaan met producenten in de sector om te kijken naar een hoger percentage hergebruik van ingezameld glas. Stimuleren van gebruik van groen glas is een van de acties uit het BVP. Dit maakt namelijk een hoger recycling percentage mogelijk.

De meeste flessen in de gedistilleerd branche zijn momenteel gemaakt van wit glas. Dit vanwege het feit dat consumenten de kleur van de drank willen kunnen zien. Een exact percentage is niet beschikbaar. Vanwege de genoemde voorkeur van de consument voor wit glas is het volgens Spirits NL blijkt het marketingtechnisch gezien lastig om de kleur glas op de agenda te zetten. Marketing speelt bij de bedrijven een zeer grote rol in het bedrijfsbeleid. Bij internationaal opererende bedrijven is dit vaak een corporate strategie en positionering met regionale invullingen die moeten aansluiten op het corporate beleid. Veel merken geven de voorkeur voor wit glas. Spirits NL heeft geen acties ondernomen om de sector meer groen glas te laten gebruiken.

Exacte cijfers van het gebruik in de gedistilleerd branche van gerecycled glas ontbreken voor de periode 2016-2018.

4.1.6. Zijn acties rond stenen kruiken uitgevoerd

Stenen kruiken belanden nog wel eens in de glasbak, wat problemen veroorzaakt bij hergebruik. Spirits NL had het plan om te kijken naar recyclingopties of alternatieven voor stenen kruik. Dit is niet uitgevoerd door Spirits NL. Volgens de branchevereniging blijft een kruik een gevraagd item. Spirits NL verneemt al een aantal jaren geen klachten meer van de afval instellingen. Mogelijk is het probleem van stenen kruiken technisch opgelost. Één producent in Den Haag neemt gebruikte kruiken weer in voor re-use (waar statiegeld door de producent op geheven wordt).

4.2. Papier en karton

4.2.1. Is gewicht van dozen veranderd

Op het moment van afronden van deze evaluatie zijn nog geen kengetallen beschikbaar over het gemiddelde gewicht van transportverpakkingen uit 2018. Wel zijn de volgende (nog niet gepubliceerde) getallen beschikbaar

⁶ Afvalfonds (2017). Actieplan recycling glas 2016-2018, op weg naar 90% recycling. Tussentijdse rapportage <<https://afvalfondsverpakkingen.nl/a/i/Overige/Tussentijdse-rapportage-Actieplan-Glas.pdf>>

over de 6-vaks kartonnen doos. Dit is veruit de meest voorkomende transportverpakking in 2016 (ca 98%). Tabel 4 geeft een indruk van de waarschijnlijke verandering sinds 2016.

Dit overzicht toont dat de meest gebruikt doostypen in gewicht eerder licht toenemen dan afnemen. Voor de binnenlandse productie worden vooral 6-vaks dozen gebruikt zonder binnenwerk (91% in 2016).

Doostype	Herkomst	2016	2018	verschil
6-vaks doos zonder binnenwerk	Import	207	213	+3%
6-vaks doos met binnenwerk	Import	328	301	-8%
6-vaks doos zonder binnenwerk	productie	170	177	+4%
6-vaks doos met binnenwerk	productie	268	301	+12%

Tabel 4: Ongewogen gemiddelde gewichten 6-vaks dozen

4.2.2. Is de Inzameling van karton veranderd

Verpakkingen van papier en karton worden in Nederland in één stroom verzameld, samen met niet-verpakkingen. Papier en karton worden van oudsher goed ingezameld en het recycling percentage is al enige tijd stabiel. Exacte cijfers over hergebruik in de gedistilleerd branche zijn niet bekend.

4.2.3. Is hergebruik van karton gestimuleerd

In Nederland wordt 87% van het ingezamelde papier en karton gerecycled⁷. Het nieuw in Nederland geproduceerde papier en karton bestaat voor 85% uit oud papier en -karton⁸. Voor golfkarton ligt het percentage zelfs boven de 90%. Hiermee worden de Nederlandse doelstellingen van 75% en de Europese van 60% ruimschoots gehaald. Exacte cijfers over het gebruik van gerecycled karton in de gedistilleerd branche ontbreken echter. SpiritsNL heeft geen specifieke activiteiten ter stimulering van hergebruik ondernomen.

4.2.4. Is gebruik van duurzaam karton gestimuleerd

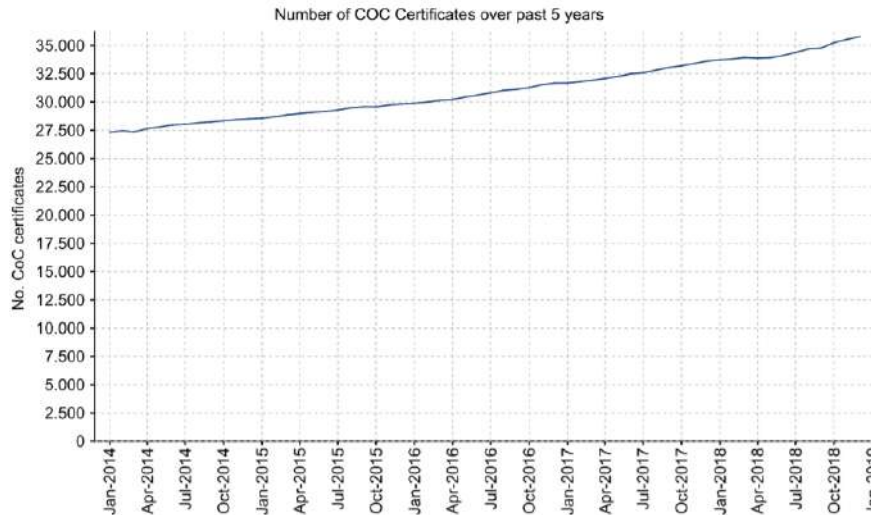
Het doel van de branche gedistilleerd was het toepassen van een steeds groter percentage FSC/PEFC gecertificeerde dozen. Het hoofddoel hierbij was het toepassen FSC/PEFC-karton in dozen, minimaal 80% in 2018. Dit kon bereikt worden door o.a. FSC/PEFC op te nemen in de leveranciers-voorwaarden van Spirits NL leden.

Het gebruik maken van duurzaam beheerd hout als primair materiaal het niet gerecyclede deel van het karton is de laatste jaren meer norm dan onderscheidend geworden. De belangrijkste certificeringen zijn Forest Stewardship Council (FSC), Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC) en Forestry Sustainable Initiative (FSI). Deze keurmerken geven aan dat de grondstof voor het karton afkomstig is uit verantwoord beheerde bossen.

Dat duurzaam hout steeds normaler wordt is o.a. te zien in de stijgende cijfers FSC-certificaten die organisaties kunnen verkrijgen, zie figuur 4. Hierbij is internationaal gekeken, gezien het wereldwijde speelveld van de branche en van kartonnen dozen die geproduceerd, ingekocht en gedistribueerd worden wereldwijd. Zo is de Europese marktleider Rajapack lid van FSC en verkocht Smurfit Kappa, wereldleider op het gebied van kartonproductie 89% van zijn producten met het FSC of PEFC label (Sustainable Development report Smurfit Kappa, 2017).

⁷ Cijfers Afvalfonds van zowel 2016 als 2017

⁸ Stichting Papier Recycling Nederland (2018).

Figuur 4: Aantal FSC 'Chain of Custody' certificaten wereldwijd (FSC, 2018)

Bacardi

Bacardi heeft flink ingezet op gecertificeerd karton⁹. In 2018 waren 90% van de leveranciers van golfkartonnen dozen FSC/PEFC/FSI gecertificeerd. De leveranciers van 'geschenkverpakkingen' of winkelverpakkingen ('individual box (board)') zijn voor 52% gecertificeerd, 66% van de papieren etiketten leveranciers zijn gecertificeerd.

Diageo

81% van het papier en karton bij Diageo is FSC gecertificeerd in 2018¹⁰.

Overige leden

Binnen de scope van dit onderzoek was het niet mogelijk uitgebreid bij alle leden te onderzoeken in welke mate gecertificeerd karton wordt gebruikt.

Concluderend FSC/PEFC

Kijkend naar de cijfers van grote spelers zoals Bacardi en Diageo, is het waarschijnlijk dat de branche minimaal 80% FSC/PEFC kartonnen dozen toepast. Aangezien gebruik van FSC/PEFC-karton steeds meer de standaard wordt, zal het percentage dozen dat wordt gebruikt in de gedistilleerd branche eveneens toenemen.

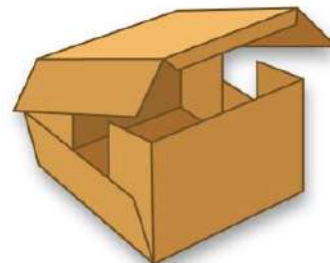
4.2.5. Verkenning wrap-around dozen

⁹ Bacardi (2018). 2018 Corporate Responsibility report. < <https://www.bacardilimited.com/corporate-responsibility/about-this-report/downloads/>>

¹⁰ Diageo (2018). Annual report 2018. <https://www.diageo.com/PR1346/aws/media/6212/b0000391_diageo_ar-2018_interactive.pdf>

Vanuit Australië komen flessen wijn in kartonnen dozen zonder vakverdeling. Het zijn wrap-around dozen waarbij het karton zo strak om de flessen is aangebracht dat een vakverdeling overbodig is. Een wrap-around doos bevat vaak minder karton dan een Amerikaanse standaard vouwdoos. Het is niet duidelijk hoeveel de wrap-around doos wordt toegepast in de branche.

Spirits NL heeft niet samen met leden naar mogelijkheden gezocht. Daar waar wrap-around toegepast wordt, hebben leden dit uit eigen initiatief uitgevoerd. Maar weinig leden maken gebruik van wrap-around. Nolet is een van de leden die wrap-around dozen heeft geïmplementeerd. Hiervoor is een samenspel nodig van de juiste aantallen en zelfde formaat flessen¹¹. Dit levert een hogere productiesnelheid en het strakker kunnen verpakken van flessen op. Daarnaast is een grote investering nodig voor een wrap-around verpakkingsmachine, dit vergt inpassing de totale visie en toekomstplannen van bedrijven.

Figuur 3: wrap-around doos

4.2.6. Externe ontwikkelingen karton en papier verpakkingen

De afgelopen jaren heeft zich een stille revolutie in de productie van karton afgespeeld, waardoor het in theorie mogelijk is het gewicht van een gemiddelde doos 23 tot 28 % af te laten nemen zonder verlies aan performance. De innovatie betreft het vervangen van houtvezel, die als lange vezel tussen de korte vezels van oud papier het karton stevigheid geeft. Een nieuwe manier van losweken van lange oud papiervezels kan voorkomen dat er nog langer houtvezels nodig zijn. Dit leidt tot minder bomenkap en een aanmerkelijk lager gewicht van het golfkarton. Deze innovatie is afkomstig van de Duitse papiergigant Prowell, onderdeel van Progroup, die verschillende fabrieken in Europa heeft en levert aan dozenproducenten in heel Europa¹².

Het is nu niet na te gaan in hoeverre binnen de gedistilleerd branche al gebruik wordt gemaakt van dit type dozen, maar de verwachting is, dat op basis van dit soort ontwikkelingen het gewicht karton per fles zal afnemen.

4.3. Monitoren van verpakkingen

Volgens het BVP 2016-2018 is een 2-jaarlijkse monitoring vereist. Spirits NL maakt gebruik van een doorlopende monitoring van jaarlijkse glasgewichten en 3-jaarlijkse monitoring naar transportverpakkingen (dozen, kisten, palletfolies). Quintens voert dit programma uit volgens het vastgestelde monitoringsprotocol. Quintens is bezig om zijn monitoringstools steeds verder te digitaliseren en automatiseren, waardoor trendanalyse en wellicht zelfs benchmarken mogelijk wordt.

4.4. Implementatiestrategie: werkgroep duurzaam verpakken

Het BVP heeft als actie om in 2017 een werkgroep duurzaam verpakken voor alle Spirits NL leden op zetten. Hierin zullen zowel Nederlandse producenten en importeurs als buitenlandse ('alle leden van SpiritsNL') kennis en ervaringen delen:

- Het delen met de leden van 'best practices'
- Bespreken innovaties voor de branche
- Gezamenlijk verbetertrajecten voor de toekomst opzetten

Deze actie is niet uitgevoerd, er is tot nog toe geen werkgroep duurzaam verpakken opgezet.

¹¹ Johan Glaser, Packz. Emailwisseling.

¹² Dagblad van het Noorden (28 november 2017)

Bij het bepalen van de strategie waarmee de doelen van het BVP worden nagestreefd, heeft de branche te maken met samenwerkingspartners. Bij het uitvoeren van het BVP 2016-2018 is er voor zover waargenomen in deze evaluatie, weinig sprake van gecoördineerde afstemming vanuit de branche met de hiervoor genoemde externe partijen.

5. Conclusies & discussie

Uit deze evaluatie is gebleken dat verduurzaming van verpakkingen in de gedistilleerd branche en de leden van Spirits NL op de agenda staat. Daarbij is gebleken dat bijvoorbeeld grote spelers zoals Pernod Ricard, Diageo en Bacardi, bezig zijn met het beperken van het volume verpakkingsmaterialen, dat ze duurzamere grondstoffen gebruiken (karton, glas onbekend) en dat ze recycling stimuleren. De omvang van dit onderzoek en de timing ervan waren beperkende factoren om de activiteiten de kleinere leden van Spirits NL diepgaand te kunnen bepalen en evalueren. Het is echter niet vast te stellen dat de aandacht voor verduurzaming het resultaat is van het BVP 2016-2018.

Enkel kijkend naar het brancheverduurzamingsplan (BVP) voor de gedistilleerd sector 2016-2018 en de acties die daarin genoemd worden, kan gesteld worden dat meerdere acties niet zijn uitgevoerd. In de evaluatie is niet vastgesteld dat het plan structureel gebruikt is als leidraad voor gerichte acties voor verduurzaming van de branche. Een belangrijk streefdoel, glasreductie, is voor veel flestypen (op deze korte termijn) niet realistisch gebleken.

Daarnaast zijn interessante externe ontwikkelingen zichtbaar die impact hebben op de gedistilleerd branche en verpakkingen.

- Veranderingen in consumptie: toename van mix-dranken en toename van het marktaandeel van kleinere flessen (*effect afhankelijk van monitoringscijfers 2018, nog onbekend*).
- Norm verschuiving ten aanzien van gebruikte materialen, bijvoorbeeld FSC-karton als nieuwe norm.
- Innovaties, bijvoorbeeld lichter karton door toepassing van andere vezels
- Percentage recycling glas én papier blijft hoog in Nederland; waardoor sector makkelijker 'richting circulair' kan

Vanwege de planning van dit onderzoek aan het einde van het jaar, is het niet mogelijk gebleken om de bij Spirits NL aangesloten bedrijven uitvoerig te betrekken bij deze evaluatie. De bronnen voor deze evaluatie bestaan uit: mededelingen en documentatie die afkomstig is van de branchevereniging, interviews met bedrijven, online bronnen zoals jaarverslagen en de database met onderzoeksgegevens waarover die Quintens beschikt.

Het grootste deel van het monitoringsproject heeft bestaan uit het toetsen van de behaalde resultaten aan de doelstellingen gesteld in 2016. Quintens heeft met hulp van Spirits NL de benoemde doelstellingen getoetst met behulp van monitoringsrapporten en andere bronnen. Waar mogelijk zijn kwantitatieve resultaten gebruikt

Bij deze evaluatie gaan de volgende discussiepunten c.q. kanttekeningen:

- **Planning van deze evaluatie.** Omdat het de drukste periode van het jaar was voor de leden van Spirits NL, is op advies van de branchevereniging gekozen om zoveel mogelijk gebruik te maken van online bronnen zoals jaarverslagen. Hierdoor ontbreken in sommige gevallen directe cijfers van producten en importeurs over hun prestatie in de periode 2016-2018. Ook was het via online bronnen nauwelijks mogelijk om 'best practices' uit de branche te verzamelen om te kunnen delen met andere leden.
- **Wereldspelers.** De gedistilleerd branche is gezien het netwerk van partijen een wereldwijde branche. Daardoor is het lastig gebleken een compleet beeld te schetsen van de uitgevoerde acties door al deze partijen. Grote partijen zoals Diageo en Pernod Ricard bestaan uit zeer veel merken, die ook weer hun eigen modus operandi hebben op het gebied van verpakkingen.
- **Cijfers monitoring.** Bij het schrijven van deze evaluatie zijn de cijfers van de glasmonitoring en transportverpakkingenmonitoring over 2018 nog niet volledig beschikbaar en nog niet gepubliceerd. Daarom zijn deze gegevens niet volledig meegenomen in de rapportage. Deze cijfers zorgen voor een kwantitatieve onderbouwing voor glasgewicht reductie/toename en geven inzicht in de trends in bijvoorbeeld het gewicht van kartonnen dozen.
- **Online bronnen.** Niet alle leden hebben online bronnen beschikbaar, meer niet dan wel.

Bijlage 1: Leden Spirits NL 2018

Bedrijf
A Brand New Day, Drinks Company
Avandis
Bacardi Nederland
Lucas Bols
Boomsma Distilleerderij & Wijnkopers
Diageo Nederland B.V.
Disaronno International
FLS Company International BV
Gospel Spirits by Jopen
Hooghoudt B.V.
Herman Jansen Beverages Nederland B.V
INSPIRITS Premium Drinks BV
Koninklijke de Kuyper
Maxxium Nederland B.V.
Moët Hennessy Nederland B.V.
De Monnik Dranken
Koninklijke Nolet Distilleerderij - Jeneverstokerij B.V.
Packfill
Pernod Ricard Nederland B.V.
Distilleerderij Rutte & Zn.
Schermer Wijnkopers Sedert 1782
The Stillery
Toorank B.V.
De Tweekoppige Phoenix
Walraven I Sax
Wenneker Distilleries